

חתימה טובה

כמה נקודות לתשומת הלב בחתימה על הסכם קדם-נישואים

סוזן ווייס

תמורת הגט, בלי כל קשר להסכם קודם כלשהו.

שיקול דעת: מהי מידת שיקול הדעת הניתן לבין הדין או לבית המשפט בנוגע למזונות המוגדלים של בן הזוג הסרבן? האם בית הדין יכול לסרב לקבוע מזונות מוגדלים? באילו תנאים? חלק מן ההסכמים משאירים לבית הדין את שיקול הדעת לקבוע אם בכלל לפסוק מזונות מוגדלים או לא. על כן, אם למשל החליט בית הדין כי האישה אשמה במשבר בין הצדדים (למשל אם נעשתה חילונית), בית הדין יכול לסרב לקבוע לה מזונות מוגדלים. לדעת "מרכז צדק לנשים", האשמה אינה צריכה להיות שיקול בקביעת מזונות מוגבלים. לדעתנו, המקרה היחיד שבו צריך להינתן לבית הדין שיקול דעת בעניין התשלומים של מזונות מוגדלים הוא כשהאישה אינה מסכימה לקבל גט. במצב זה אין צורך לקבוע לה מזונות מוגדלים, או אפילו לקבוע לה מזונות בכלל.

הדדיות: האם ההסכם מעניק מזונות מוגדלים הן לבעל והן לאישה, או שמא רק לאישה? חלק מן ההסכמים, כמו ההסכם לכבוד הדדי, נותנים תמריצים (מזונות מוגדלים) לשני הצדדים, מתוך תחושה של צורך בהדדיות. לדעתנו, הבעיה אינה הדדית. נשים נפגעות יותר מגברים בהלכות הגירושים: ילדים לגברים נואפים (שבגדו בנשותיהם) אינם קרויים "ממזרים"; גברים יכולים לקבל היתר לשאת אישה שנייה; וכשבתי הדין דנים בנשים סרבניות הם אינם מוגבלים בשל בעיה של "גט מעושה". ההלכה היהודית אינה הדדית, והסכמי קדם-הנישואים למזונות מוגדלים אמורים להביא, עד כמה שאפשר, לאיזון בין הצדדים. החשש שלנו הוא שהסכמים שהם "הדדיים" כביכול יביאו שוב לחוסר איזון, באשר הם יופעלו נגד האישה ולא יופעלו נגד הבעל בשל החשש ל"גט מעושה".

חוק יחסי ממון בין בני הזוג (איזון משאבים) 1974: ישנם הסכמים שאין בהם התייחסות לחלוקת הרכוש בין הצדדים. על פי חוק יחסי ממון (סעיף 5), חלוקת רכוש הצדדים ואיזון המשאבים נעשים רק עם פקיעת הנישואים (גירושים או מוות). הדבר מאפשר לבעל סרבן, כשהוא מחזיק את הרכוש

אחד הפתרונות שהוצעו לבעיית העגינות הוא הסכם קדם-נישואים. יתרונם של ההסכמים הוא שרבנים אורתודוקסים נתנו להם את הסכמתם,¹ אך חסרונם הגדול הוא שהם לא יועילו אם הבעל נעדר, אינו כשיר לתת גט, פושט רגל עשיר או סרבן עקשן.

בהסכמי קדם-נישואים הבעל מקבל על עצמו לשלם דמי מזונות גבוהים לאשתו אם היא מבקשת גט - אפילו אם הם פרודים ואפילו אם היא עובדת ומבחינה הלכתית לא מגיעים לה מזונות בסכומים אלה. הדבר נועד לתת לבעל תמריץ לתת גט לאשתו כדי להיפטר מן התשלומים הללו. אבל אם הבעל מתחבא, נחטף או נמצא במצב של חוסר הכרה, מהלכים אלה לא ישפיעו עליו כלל, והאישה תהיה נשואה לו עד שיחזור או יתפא. היא גם תישאר נשואה לאיש שהוא חי, בהכרה ונמצא איתנו אך מאי אלו סיבות לא אכפת לו מן הקנס הכספי המוטל עליו.

למרות החיסרון המרכזי הזה, ובשל העובדה שהסכם קדם-הנישואים הוא הפתרון היחיד שחלק מן הרבנים האורתודוקסים קיבלו עד עתה, בשורות הבאות אבקש לפרט את ההבדלים בין ההסכמים השונים, ולהציג את הנקודות שלדעת "מרכז צדק לנשים" חשוב להקפיד בהן בחתימה על הסכם מסוג זה:

ערכאת השיפוט: מהי הערכאה המוסמכת להורות על מימוש הסעיף של הגדלת המזונות? אם נוצר צורך לממש את ההסכם – האם פונים לבית הדין הרבני, לבית משפט לענייני משפחה או להוצאה לפועל? ההסכמים שונים זה מזה בנקודה זו. לרוב, הרבנים מעדיפים הסכמים שנותנים להם את הסמכות לקביעת המזונות המוגדלים ולהוצאתם לפועל. עמדת "מרכז צדק לנשים", כמו עמדתם של יתר ארגוני הנשים, היא שעדיף שמימוש ההסכם יהיה מהיר ובלתי תלוי בבית הדין הרבני, לאור המודעות לנטייתם של הדיינים להיכנע לדרישות הבעל

הכותבת היא עורכת דין, המייסדת והמנהלת של ארגון "מרכז צדק לנשים", וחברה בארגון "קולך".

בגלל הסיבות שמונו לעיל אנחנו ב"מרכז צדק לנשים" מציעים לבני זוג לחתום בפני נוטריון או רשם נישואין על הסכם קדם-נישואים שאת עיקרו ניסח אריאל רוזן צבי, ואנשי הלכה הכניסו בו שינויים קלים. ההסכם של רוזן צבי מפנה את הצדדים לבית המשפט, משאיר שיקול דעת מינימלי בידי השופט, ויש בו סעיף המורה על חלוקת הרכוש לפני הגט. בהסכם זה אין הדדיות, ועל כן הוא מעניק הגנה מרבית לאישה, ואין בו עומס של סעיפים מיותרים כמו בחלק מן ההסכמים האחרים. עם זאת יש לזכור שכאמור, ההסכם אינו פותר את הבעיה במלואה. לכן ייסדנו את ה"שטר לנישואין לצדק ולמשפט" (ראו פירוט בעמ' 12), ואנו תקווה שהוא יצעיד את הציבור לעבר פתרון כולל ויסודי לבעיית העגינות.

המשותף על שמו, להמשיך להחזיק הן את הרכוש והן את הגט מאשתו. לעתים הגט מוצע בתמורה לרכוש. על כן, לדעת "מרכז צדק לנשים", חשוב שבהסכם הגירושים יהיה סעיף שיאפשר לחלק את הרכוש לפני הגט, וכך יצומצם הסיכוי לסחיטה. יש הסכמים, דוגמת ההסכם שהציעו לאחרונה רבני צהר, שמעבירים את הסמכות לחלוקת הרכוש לבית הדין הרבני. לדעתנו חשוב שהסמכות לחלוקת הרכוש תהיה דווקא בערכאת השיפוט האזרחית.

פשטות: האם ההסכמים עוסקים יותר בנושא העגינות או בנושאים אחרים הנלווים לגט? יש הסכמים המנסים לתת פתרון לשאלות אחרות הנתונות במחלוקת על ידי מומחים לנושאי גירושים. לדוגמה, האם אמהות צריכות לשלם דמי מזונות? האם לאבות צריכות להינתן זכויות שוות בהחזקת ילדים עד גיל שש? שאלות אלה חשובות, אולם לדעתנו צריך להשאיר אותן למחוקקים, ולא לקבוע אותן בהסכמים אלה. אם נפתור את הבעיה של נשים וגירושים, אפשר יהיה לטפל בקלות רבה יותר בבעיות אחרות.

¹ כדי לחזק את התמיכה בהסכמים אלה הרבנים נתלים בדבריו של רש"י בבראשית כז ט. רש"י מסביר שם שכשרבקה נתנה ליעקב שני גדיי עזים היא לא גנבה אותם מבעלה, אלא הם היו שייכים לה בגלל מזונות מוגדלים שיצחק התחייב בכתובתה לתת לה. הרבנים לומדים מכאן שבתחילת הנישואים הבעל יכול לקבל על עצמו לזון את האישה במידה נדיבה מאוד, כפי שעשה יצחק, והמזונות הגבוהים שיחויב בהם לא יחשבו כגורם ל"גט מעושה".

אסורות

מאבק ציבורי למען עגונות ומסורבות גט

התעמות לאומית בקהילה
ולירושלם ב"ק-ת"ר

הקואליציה הבינלאומית
לזכויות העגונה ומסורבת בגט

שמלת הטלאים הגדולה ביותר בעולם תספר את סיפורן של אלפי נשים הנסחטות בדרך לגט! השמלה תורכב מאלפי טלאים על כל טלאי – דימוי רקמה כל רקמה - היא זעקה של עגונה הצגתה תהדהד בעולם כולו!

במדנת ישראל לבדה מדובר באלפי מסורבות גט, רובן נשים שבעליהן מפעילים עליהן אמצעי פחיתות כדי לנשל אותן מחלקן החוקי בנכסים המשותפים, וסוחרים בזכויות ילדיהם בתמורה לגט המיוחל. זה יכול לקרות לך, לבתך, לאחותך או לחברתך!

הצטרפי אלינו להוקעת תופעת סרבנות הגט ולקריאה למציאה פתרונות במסגרת ההלכה לבעיה!

- הוסיפי את חתימתך לאמנה באתר של עיקר
- היה שותף/ה לתפירת השמלה שתוצג בקיץ 2007 ע"י סיוע במימון אחד הטלאים - ניתן לתרום דרך האתר של עיקר

אנו זקוקים בדחיפות למתנדבים/ות לעזרה בדוכנים לפרטים נוספים בקרו באתר האינטרנט של קואליציית עיקר www.icar.org.il או בטלפון 02 6721401

בידך הכוח לחולל את השינוי!